

בהר
ה' תשע"א
כתובת:
Oraysa10@gmail.com

אורחיה

לע"נ צפורה הדסה ב"ר אברהם ברוך ת.ג.צ.ב.ה.

פרשת בהר

יובל היא

(ויקרא כה, ט) והעברת שופר תרועה בחדש השבועי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם: (י) וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישיבה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחזתו ואיש אל משפחתו תשבו: (יא) יובל הוא שנת החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את ספיחה ולא תבצרו את נזריה: (יב) כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן השדה תאכלו את תבואתה: (יג) בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחזתו:

במפרשים מצאנו כמה ביאורים בשם "יובל". רש"י כתב "יובל הוא - שנה זאת מובדלת משאר שנים בנקיבת שם לה לבדה. ומה שמה, יובל שמה, על שם תקיעת שופר".

אולם בפירושו הקשו המפרשים, הלא אין השופר קרוי יובל אלא האיל נקרא כן, ואילו לעיל אמר "והעברתם שופר", וא"כ מדוע יקפיד על האיל, שהרי כל השופרות כשרים. כמו"כ תמוה שהשנה תקרא על שם השופר, שאינו עיקר הענין. וע"ע ברמב"ן מה שהקשה.

שיטת האבן עזרא ש"יובל כמו שלוח, וחז"ל אמרו שפירוש יובל כבש והראיה שופרות היובלים ונקראה השנה בשם השופר". לכאורה כוונתו, שהוא גדר בלשון 'דרור', שהשנה נקראת על שם הדרור שניתן לארץ ולעבדים, ולכן אמר יובל היא, היינו שנת שחרור וחירות.

שיטת הרמב"ן שהוא מלשון הולכה והבאה, וז"ל "ולפי דעתי לא קראו הכתוב יובל על התקיעה רק על הדרור, כי לא הזכיר השם הזה בכתוב הראשון שאמר והעברת שופר תרועה, אבל אמר וקראתם דרור בארץ לכל יושביה, שיהיו כולם בני חורין לדור בכל מקום שירצו, ואמר יובל היא, שבה יובל כל איש אל אחוזתו ואל משפחתו יובילוהו רגליו מרחוק לגור. ונשתמשו בלשון הזה בענינים רבים, יובל שי לה' צבאות (ישעיה יח ז), ואמר ועל יובל ישלח שרשיו (ירמיה יז ח), פלגים יבלי מים (ישעיה לכה), הם המעמקים ששם יובלו המים. ונתנה הארץ יבולה (להלן כו ד), ואין יבול בגפנים (חבקוק ג יז), ענין הבאה גם כן, כמו שיקרא תבואה. וכן בארמית, והולך מהרה (במדבר יז יא) תרגומו ואוביל בפריע. ויהיה פירוש "יובל היא תהיה לכם" הבאה היא ותהיה כן לכולכם כי תבאו ותשובו איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו: וחזר ואמר "יובל היא שנת החמשים שנה תהיה לכם", שתהיה לכם שנת החמשים שנה ליובל לא לדבר אחר, ולא תזרעו ולא תקצרו אבל תהיה קדש, ותשובו איש אל אחוזתו להיותה לכולכם יובל כשמה".

עוד כתב הרמב"ן: "ועל דרך האמת, "דרור" מלשון דור הולך ודור בא (קהלת א ד), וכן "יובל" שישוּב אל היובל אשר שם שרשיו, והיא תהיה לכם".

ועיין ר"ה ט: מחלוקת רבי יהודה וחכמים, ולשיטת רבי יהודה עיקר היובל היא החירות, ולשיטת חכמים שלשתן מעכבים זא"ז, היינו שצריכים גם שופר וגם שחרור עבדים וגם שמיטת הארץ. לכאורה היה מקום לבאר, שלשיטת רבי יהודה שם יובל הוא השופר כי זה העיקר והוא המעכב, והחירות תליא בשופר. אמנם שיטת חכמים שיובל נדרש גם לאחריו ולכן שם יובל פירושו הבאה ממקום למקום.

אולם יש מקום להסביר, שאכן לשם יובל יש ד' משמעויות, ועל כן אמרה תורה ד' פעמים יובל בפסוקים אלו.

בפסוק י' נזכר שהיובל הוא החירות והדרור, שאיש ואחוזתו חוזרים למקומם. מבואר ששם יובל בא על השילוח ועל התקיעה האמורה בפסוק ט', היינו ששם יובל מורה על השילוח שמתבטא בקריאת דרור, שזה נעשה על ידי השופר, שבו מקיימים 'וקראתם דרור בארץ'.

בפסוק י"א נזכר שהיובל הוא לשון הולכה והבאה, וז"ש שאין בו זריעה וכו' כי הכל הפקר, וכל מה שעושים הוא ההולכה והבאת התבואה ממקום למקום. לפי"ז היה מקום להסביר גם את פסוק י"ב כי יובל היא קודש וכו' שבא הכתוב לתת טעם למה שבשנה היא מוליכים תבואה ממקום למקום, כי היא קדושה ולכן אין בה זרע וחריש. אולם יש מקום לומר שבפסוק י"ב מסביר את ההבדל שבין שנת השמיטה לשנת היובל, שבשנת השמיטה אין קדושה בשנה,

אולם בשנת היובל היא ככבש, היינו כקדושת קרבן, ככבש קדוש, ולכן נאסרה בו מלאכת קרקע. לכן הותר המאכל רק מן ההפקר, כי הארץ קדושה.

בפסוק י"ג שחוזר ואומר שבשנת היובל תשובו איש אל אחוזתו, זהו הסוד שהזכיר הרמב"ן והרחיבוהו הרבינו בחיי והרקאנטי, שיובל מלשון שורש, היינו שכל דבר חוזר לשרשו, שלשון יובל מלשון שורש ומקור, ובשנה הזאת כל אדם וכל ענין חוזר לשרשו הראשון.

נמצא שיובל משמעו כל הנך פירושים, ובכל אחד מג' חלקי היובל נכנס משמעות זו. התקיעה נעשית ביובל, ולכן שמה יובל. החירות והדרור שמם יובל. גם קדושת הקרקע שמה יובל.

שבת שלום ומבורך